

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1992-1993

29 OKTOBER 1992

BELEIDSBRIEF

Het wetenschapsbeleid in Vlaanderen

ingediend door
de heer L. Van den Brande,
minister-president van de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid,
Energie en Externe Betrekkingen

1. INLEIDING

In de eerste beleidsnota inzake het wetenschapsbeleid in Vlaanderen — Beleidsprioriteiten voor 1992 — die op 29 april 1992 in de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid van de Vlaamse Raad werd neergelegd, werden de algemene trends inzake wetenschapsbeleid toegelicht en werd het institutioneel kader, waarin het Vlaamse wetenschapsbeleid gestalte krijgt, verduidelijkt.

Tevens werden zes krachtlijnen uiteengezet waarop de Vlaamse Regering haar wetenschapsbeleid wenst te baseren. Het is nuttig deze kort in herinnering te brengen.

— Een gecoördineerd beleid : coördinatie van de Overheidsinspanningen voor wetenschappelijk onderzoek is essentieel en noodzakelijk. Deze coördinatie is niet enkel nodig tussen de verschillende sectoren en bevoegdheidsdomeinen, ze is ook vereist in de instellingen, in de administratie van de Vlaamse Gemeenschap, in de relatie overheid — instellingen en dient tevens gekaderd te worden in de federale en internationale context.

— Een allesomvattend beleid : een wetenschapsbeleid met visie bestaat niet enkel uit het ondersteunen van wetenschappelijk onderzoek op zich, maar dient ook oog te hebben voor aspecten gaande van de wetenschappelijke opleiding en vorming (meer „stroomopwaarts”) over de valorisatie van kennis en de overdracht van technologie (meer „stroomafwaarts”) tot wetenschapsvoorlichting en sensibilisering.

— Een geïntegreerd beleid : het wetenschapsbeleid is geen doel op zich en geen losstaand bevoegdheidsdomein. Het dient geïntegreerd te zijn in het globale beleid van de Vlaamse regering en loopt als het ware horizontaal door alle andere bevoegdheidsdomeinen heen. Het Vlaamse wetenschapsbeleid zal eveneens afgestemd worden op de onderzoeksprogramma's en acties van andere overheden : de federale overheid, multinationale organismen zoals de Europese Gemeenschap, etc.

— Een geprogrammeerd beleid : de grote uitdagingen zoals beschreven in het project „Vlaanderen — Europa 2002” en de prioriteiten inzake wetenschapsbeleid zoals die in mijn vorige beleidsnota werden uiteengezet, zullen nu vertaald moeten worden in een strategisch plan met maatregelen die dienen uitgevoerd te worden om de gestelde doelstellingen te bereiken.

— Een selectief beleid : Vlaanderen moet zijn sterke punten optimaal benutten en verder uitbouwen. Kwalitatief hoogstaande onderzoeksploegen moeten zich verder kunnen ontwikkelen. Selectiviteit is noodzakelijk omdat kwalitatief wetenschappelijk onderzoek duur is. Vlaanderen kan niet op alle domeinen van wetenschap en technologie actief zijn.

— Een doorzichtigheid beleid : Een wetenschapsbeleid dat naar de onderzoekers, de gebruikers en de burger toe doorzichtig is, zowel in de voorbereiding als in de uitvoering ervan, werkt stimule-

rend voor de wetenschappers en zorgt voor een beter begrip bij de burger voor de noodzaak van onze inspanningen voor wetenschappelijk onderzoek.

Deze krachtlijnen blijven ook in 1993 onverkort van toepassing.

2. STATUS QUAESTIONIS EN DE PRIORITEITEN VOOR 1993

Alhoewel de tijdspanne tussen het neerleggen van de eerste beleidsnota en deze beleidsbrief nauwelijks vijf maanden bedraagt, past het om reeds nu een eerste bilan op te maken van de acties die in mijn vorige beleidsnota werden vooropgesteld en aangekondigd. Mede gebaseerd op de realisaties zullen de acties en prioriteiten voor 1993 worden toegelicht.

2.1. ONDERSTEUNENDE ACTIES

2.1.1. Informatie

Databanken van het Vlaamse wetenschappelijk potentieel.

De universiteiten, de wetenschappelijke instellingen en de instellingen van het hoger onderwijs buiten de universiteit blijven een bijzondere inspanning leveren om de betrouwbaarheid en de volledigheid van de databanken inzake onderzoek te verhogen. Om de bijkomende kost, die deze activiteit aan de universiteiten oplegt, te vergoeden werd in onderling overleg een objectief financieringssysteem uitgewerkt. Dit jaar wordt hiervoor bijna 3.9 Mio Bf. uitgetrokken.

Op 30 april 1993 loopt de overeenkomst af die de samenwerking tussen de overheid en de instellingen regelt met betrekking tot de overdracht en actualisatie van de gegevens van de databanken. In 1993 zal dus een nieuwe overeenkomst dienen afgesloten te worden die rekening houdt met een aantal nieuwe evoluties, zoals het voorzien van een on-line verbinding en de toename van de centrale invoer.

Inmiddels werd gestart met de uitbreiding van deze databanken en worden de technische dossiers voorbereid om een grotere en snellere toegankelijkheid te realiseren.

Een eerste uitbreiding die momenteel gerealiseerd wordt is het toevoegen van een databank „TEAM”, waarin specifieke informatie wordt opgeslagen over de activiteiten van onderzoeksgroepen (algemene onderzoeksactiviteiten, indicatoren voor de internationale aantrekkingskracht enz.). Deze zal sectorieel worden opgebouwd en gradueel vervolledigd worden. Momenteel is de bevraging voor de volgende sectoren aan de gang : micro-elektronika, biotechnologie, nieuwe materialen, milieutechnologie en medische technologie.

Een tweede uitbreiding, waarvoor de definitiestudie wordt afgerond, heeft betrekking op het opzetten van een databank m.b.t. het Europees onderzoek. Hierin zullen, naast de goedgekeurde Vlaamse projecten, alle Europese projecten worden opgenomen. De gegevens zijn op die manier niet enkel beschikbaar ter informatie van derden maar kunnen ook de basisinformatie leveren voor het ontwikkelen van strategieën om de kansen tot deelname van Vlaamse ploegen aan Europese onderzoeksprogramma's te verhogen.

Wetenschapsvoorlichting

Inzake wetenschapsvoorlichting worden enkele brochures voorbereid die de Vlaamse burger objectieve en adequate informatie dienen te verschaffen over de resultaten van Vlaams wetenschappelijk onderzoek en over het Vlaamse wetenschapsbeleid. Een eerste publikatie, die een overzicht geeft van de Vlaamse wetenschappelijke onderzoeksweld, de geïnvesteerde middelen en de onderzoeksresultaten, is in voorbereiding. Een tweede publikatie zal op een bevattelijke manier schilderen welke de impact is van het wetenschappelijk onderzoek op het dagelijks leven van de Vlaamse burger.

Bekendmaking van het Vlaamse wetenschappelijk onderzoek in binnen- en buitenland

De Administratie voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid werkt, samen met het IWT en enkele experts, aangeduid door de universiteiten, aan vijf Engelstalige thematische publikaties die het Vlaamse onderzoeks- en industrieel potentieel zullen voorstellen in de volgende domeinen :

- micro-elektronika
- biotechnologie
- nieuwe materialen
- milieutechnologie
- medische technologie.

Deze publikaties zijn een eerste element in de bekendmaking van het Vlaamse wetenschappelijk onderzoek in het buitenland. Dit is overigens de reden waarom het Engels verkozen werd.

2.1.2. Evaluatie

Evaluatie van het beleid

Door de interdepartementale werkgroep „Wetenschapsbeleid” wordt gewerkt aan het opstellen van een overzicht van de bestedingen inzake wetenschapsbeleid voor de begrotingsjaren 1989, 1990 en 1991. Hierdoor zal een onmisbaar instrument geschapen worden dat de elementen moet leveren om de doelgerichtheid en de doelmatigheid van het beleid te kunnen beoordelen. Het „bestedingsbudget Wetenschapsbeleid” moet een uitbreiding worden van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid, wat ingaat op een advies van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (V.R.W.B.).

Evaluatie van de instrumenten

Met betrekking tot de evaluatie van de instrumenten wordt op dit ogenblik een eerste oefening afgerond met betrekking tot het Vlaams Actieprogramma Biotechnologie (VLAB). In dit actieprogramma waren negen „Emerging Technology Centres” die gedurende drie jaar vooruitstrevend industrieel-toepasbaar onderzoek konden verrichten. Het Vlaams Instituut ter bevordering van het Wetenschappelijk Technologisch onderzoek in de industrie (IWT) heeft zopas een uitstekende evaluatie verricht van deze onderzoeksploegen, van hun resultaten en van de mogelijke industriële toepasbaarheid ervan, etc.

Op basis van deze evaluatie zullen voorstellen geformuleerd worden voor de verderzetting van dit biotechnologieprogramma. De excellente centra zullen van een verdere financiering voorzien worden, waardoor een meer structurele voortzetting van het vooraanstaande biotechnologie-onderzoek kan bekomen worden. Deze voorstellen zullen voor advies aan de VRWB en de SERV voorgelegd worden. In de loop van 1993 zal, mede op basis van deze oefening, de methodologie verder ontwikkeld worden om zowel de lopende impulsprogramma's als het instrument „impulsprogramma” aan een grondige evaluatie te onderwerpen.

Evaluatie van de Vlaamse instellingen

Een globale conceptnota inzake institutionele evaluatie wordt voorbereid en zal de start betekenen van de evaluatie van de Vlaamse wetenschappelijke instellingen en dit zowel naar de kwaliteit van het wetenschappelijk werk als naar hun impact, hun aansluiting bij het beleid en het management.

Evaluatie van het wetenschappelijk onderzoek en performantie van onderzoeksploegen

De ontwikkeling van objectieveerbare en meetbare indicatoren voor de performantie van onderzoeksgroepen zal kortelings concreet van start gaan. De voorbereidende werkzaamheden, o.m. het analyseren van ervaringen uit het buitenland en de werkzaamheden van internationale organismen, zal tegen eind 1992 worden afgerond, en eveneens leiden tot een concept voor de objectieve evaluatie van onderzoeksresultaten.

Het stroomlijnen van beheersstructuren

De aanpassingen aan de structuur van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) waren noodzakelijk. Deze veranderingen werden recent door de goedkeuring van het Programmadecreet 1992 en door het aanstellen van een nieuw management ook doorgevoerd.

Verder werd getracht om bij het toekomen van onderzoeksopdrachten te komen tot een gelijke behandeling van de onderzoeksinstellingen en universiteiten. Meer bepaald de vormgeving van de overeenkomst, de administratieve vereenvoudiging en de aanrekenbaarheid van kosten werden, in overleg met de V.I.R. onderzocht. De voorstellen

worden op dit ogenblik gesynthetiseerd opdat de Vlaamse regering op korte termijn hierover kan beslissen. Het concrete onderzoek naar opdrachten en taken van de verschillende structuren en het wegwerken van overlappingsen is een prioritaire opdracht voor het komende jaar.

Een uitgebouwde administratie voor wetenschapsbeleid

De uitbouw van de Administratie voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid werd vertraagd door een aantal formele wervingsprocedures. Deze uitbouw is evenwel onontbeerlijk om de activiteiten inzake monitoring en analyse op te zetten en zal vermoedelijk voor het einde van het jaar zijn afgerond.

Op 16 september 1992 benoemde de Vlaamse regering reeds de eerste opdrachthouder, de adjunct-eerste opdrachthouder, drie navorsers en twee attaché's. De selectie voor de overige betrekkingen (twee attaché's) zal in de loop van de maand november plaatsgrijpen. Nu de dossiers in verband met wetenschappelijk en technologisch onderzoek in de industrie door het IWT behandeld worden (het IWT is voor de bedrijven het enige kanaal voor de steun van het Vlaams Gewest voor wetenschappelijk onderzoek in de industrie), dient ook in de administratie de nodige herschikking te gebeuren.

De betrekkingen voorzien in het kader van het Bestuur Industrieel Technologisch Onderzoek (Departement Economie, Werkgelegenheid en Binnenlandse Aangelegenheden) zullen aan het kader van de Administratie voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid worden toegevoegd, zodat deze administratie zal kunnen beschikken over vier navorsers en zeven attaché's.

Eén navorsers en één attaché zullen belast worden met het secretariaat van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid, dat een volledig autonome eenheid blijft, weliswaar gehuisvest in en logistiek ondersteund door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

2.2. COÖRDINERENDE ACTIES

Coördinatie binnen de Vlaamse Regering

De coördinatie op het niveau van de Vlaamse regering dient verder te worden bevorderd. Dit impliceert in eerste instantie de operationalisering van het protocol tussen de Gemeenschapsminister, bevoegd voor het Wetenschapsbeleid, en de Leden van de Vlaamse regering. Na de uitwerking van het beleidsplan inzake het algemeen wetenschapsbeleid werd in de interdepartementale werkgroep Wetenschapsbeleid gestart met de uitwerking van sectoriële beleidsplannen. In samenspraak met de collegae uit de Vlaamse regering zal nagegaan worden op welke wijze deze beleidsplannen onderling en in het algemeen plan kunnen worden geïntegreerd.

Door het Sint-Michielsakkoord wordt de primaire bevoegdheid voor het Wetenschapsbeleid aan de Gemeenschappen en Gewesten toegekend. In de Vlaamse regering was de bevoegdheid voor het Wetenschapsbeleid reeds ondergebracht bij één der Gemeenschapsministers, maar dit resulteerde vooralsnog niet in de hergroepering van de instrumenten en kredieten die een doelgericht en doelmatig beleid mogelijk moet maken.

In 1993 zal daarom zal op het politieke en op het administratieve vlak een verdere rationalisatie tot stand moeten komen inzake Wetenschapsbeleid. Aan de versnippering van de bevoegdheden en kredieten inzake wetenschapsbeleid op het Vlaamse niveau, ontstaan uit de onvolkomen en slechts met mondjesmaat uitgevoerde staatshervorming van 1980 en 1988, dient zo snel mogelijk te worden verholpen.

Hierbij mag geen conflict ontstaan met de andere sectoriële bevoegdheden. Vandaar dat deze noodzakelijke hergroepering dient te worden uitgevoerd met een volledig en onverkort respect voor de bevoegdheid van alle leden van de Vlaamse regering met betrekking tot het sectorieel onderzoeksbeleid.

Coördinatie met de federale overheid

Door het afsluiten van het zgn. St.Michielsakkoord krijgt de coördinatie met de federale overheid een nieuwe dimensie.

De nieuwe formulering van artikel 6bis zal van zowel de federale overheid als van de Gemeenschappen en de Gewesten een andere houding vergen. In punt 3 van deze nota bespreek ik kort de gevolgen van dit akkoord voor het Vlaamse Wetenschapsbeleid.

Coördinatie met de Europese Gemeenschap

Om de coördinatie met de onderzoeksprogramma's van de Europese Gemeenschap optimaal te laten aansluiten bij de nieuwe situatie in Vlaanderen, werd de vertegenwoordiging van de Vlaamse Gemeenschap in de Europese programmacomités herzien. Het inmiddels operationeel geworden IWT kreeg in deze vertegenwoordiging een belangrijke rol toebedeeld voor de programma's die betrekking hebben op precompetitief industrieel onderzoek.

Vanaf 1 januari 1993 zal de Administratie voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid eveneens functioneren als Value Relais Centre, zijnde het coördinerend orgaan tussen de EG en de Vlaamse instellingen en bedrijven inzake de informatieverspreiding en de bekendmaking van de onderzoeksresultaten. Deze actie zal door de EG mede worden gefinancierd.

Over enkele maanden zal op het Europese niveau de concrete aanmaak van het vierde kaderprogramma inzake onderzoek en ontwikkeling in Europa aanvangen. Het volledig proces zal vermoedelijk 3 jaar in beslag nemen, m.i.v. de besluitvorming die, sinds Maastricht, een meer actieve rol

dan voorheen voor het Europese Parlement voorziet. Onder de nieuwe procedure zullen daarenboven de specifieke programma's niet langer samen met het kaderprogramma worden goedgekeurd, maar het voorwerp uitmaken van afzonderlijke beslissingen van de Raad.

Een derde fundamenteel onderscheid is het feit dat, in tegenstelling tot de vorige kaderprogramma's, het vierde kaderprogramma alle onderzoeks- en ontwikkelingswerk zal integreren, met inbegrip van de demonstratieprojecten.

De nodige instrumenten zullen over enkele weken operationeel zijn om ook in deze belangrijke oefening de coördinatie met de Europese Gemeenschap op een efficiënte wijze uit te voeren. Aan de hand van het aanwezige onderzoeks- en industriepotentieel en van de strategische waarde voor Vlaanderen zullen deze voorstellen worden geëvalueerd en zullen de Vlaamse standpunten worden ontwikkeld.

„Vlaanderen-Europa 2002”

In het kader van het project „Vlaanderen-Europa 2002”, dat stilaan vaste vorm heeft gekregen, werden ook de grote uitdagingen in verband met het wetenschappelijk onderzoek en het wetenschapsbeleid aangegeven :

- * het scheppen van een gunstig kader voor het wetenschappelijk onderzoek, dat toelaat om op alle voor Vlaanderen belangrijke en prioritaire domeinen onze kennis te verruimen ;
- * een doelmatig en doelgericht beleid in alle sectoren van de samenleving vergt in steeds toenemende mate een wetenschappelijke onderbouw ;
- * de aanwezigheid van een intellectueel en wetenschappelijk potentieel verhoogt de creativiteit om oplossingen te bedenken voor toekomstige problemen ;
- * het wetenschappelijk onderzoek moet ook in bepaalde sectoren gericht worden op de strategische behoeften van het bedrijfsleven ;
- * Vlaanderen en het Vlaamse wetenschappelijk onderzoek op een internationaal niveau bekendmaken ;
- * Vlaanderen aan de spits brengen van nieuwe technologische ontwikkelingen.

In 1993 zullen wij samen met de aanbevelingen en adviezen van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid deze uitdagingen vertalen en omzetten in een strategisch plan, dat het mogelijk moet maken om deze doelstellingen te bereiken.

2.3. MULTISECTORIËLE ACTIES

2.3.1. Europese acties

Ter ondersteuning van de deelname van Vlaamse onderzoeksploegen aan het derde kaderprogramma van de Europese Commissie wordt in 1992 een

cofinanciering voorzien van 78 Mio. Universiteiten kunnen tot half november hun gebundelde aanvragen indienen voor de cofinanciering van Europese onderzoeksprojecten. Hierin zullen zij duidelijk moeten verantwoorden wat het belang is voor Vlaanderen van het project of van het bijkomende onderzoek waarvoor zij de cofinanciering aanvragen. Prioriteit zal gegeven worden aan Vlaamse ploegen die een centrale of coördinerende rol spelen in het Europees project en aan projecten die aansluiten bij de lopende Vlaamse en nationale impulsprogramma's.

Na evaluatie en toetsing aan de bestaande criteria zal de Vlaamse regering uiterlijk medio december een beslissing treffen over welke projecten zullen gefinancierd worden.

In 1993 zal een nieuw instrument worden uitgewerkt dat tot doel heeft de kansen van Vlaamse ploegen om aan Europese programma's deel te nemen gevoelig te verhogen, tegelijk rekening houdend met het strategisch belang van deze programma's voor Vlaanderen.

2.3.2. De bilaterale wetenschappelijke samenwerking

Ook in de bilaterale wetenschappelijke samenwerking worden de acties uitgetekend en uitgevoerd die ervoor moeten zorgen dat de deelname van Vlaamse instellingen en bedrijven in het internationaal onderzoeksgebeuren wordt geoptimaliseerd.

De voorgenomen uitvoering van een onderzoek naar complementariteiten tussen Vlaanderen en Oost-Europa dient de basis te verschaffen om op een gefundeerde wijze de doelstellingen en de prioriteiten van concrete acties vast te leggen.

Tevens zal de wetenschappelijke samenwerking met enkele provincies in Canada worden geëvalueerd en nieuwe impulsen worden gegeven. In het kader daarvan wordt in het voorjaar volgend jaar een wetenschappelijke missie voorbereid naar de provincies Quebec, Ontario en Alberta. De samenwerking met Quebec heeft zich reeds geconcretiseerd in verschillende gezamenlijke onderzoeksprojecten en met Alberta werd een overeenkomst afgesloten die nu verder met concrete acties en programma's zal ingevuld worden. Met Ontario zal gepoogd worden een samenwerkingsakkoord af te sluiten, waarbij wetenschappelijk onderzoek en technologietransfer centraal staan. Aan deze wetenschappelijke missie kunnen universiteiten en bedrijven deelnemen die hun wetenschappelijke en technologische samenwerking met deze 3 Canadese provincies willen uitbouwen. Ter voorbereiding van deze missie zal rond februari – maart 1993 een seminarie gegeven worden voor alle belangstellenden over de mogelijkheden tot samenwerking met de drie Canadese provincies.

2.3.3. Technologie-overdracht naar de Derde Wereld

De werkgroep „Technologietransfer naar de Derde Wereld” kon tot op heden nog niet worden opge-

start. De vertraging in de operationalisering van de Administratie voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid en het feit dat het IWT in een opstartfase verkeerde, hebben dit verhinderd. Niettemin blijft het een prioriteit van de Vlaamse Regering om in de toekomst een actieve rol hierin te spelen en zal deze werkgroep vanaf begin 1993 zijn werkzaamheden opnieuw aanvatten.

2.4. HET WETENSCHAPSBELEID SENSU STRICTO

Decretale basis voor de Vlaamse Raad Wetenschapsbeleid

De Vlaamse regering heeft reeds een principiële beslissing getroffen m.b.t. het ontwerp van decreet houdende de oprichting van een Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid. Hierdoor worden de opdrachten van de Raad duidelijker op het algemeen beleidsvoorbereidend niveau gesitueerd en zal de Raad op een efficiënte wijze de globale prioriteiten en visies van de diverse geledingen in het onderzoeksgebieden samen kunnen brengen. Na het afronden van de adviesvraag zal de Vlaamse regering vóór het einde van het jaar dit ontwerp bij de Vlaamse Raad indienen.

Ondersteuning van fundamenteel onderzoek

Het stimuleren van het fundamenteel onderzoek blijft een bekommernis van de Vlaamse regering. Deze wordt op verschillende manieren gerealiseerd. De verhoging van de werkingsmiddelen van de universiteiten en van de toelagen aan het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek en aan de geassocieerde fondsen werd in de voorstellen van de begroting 1993 doorgetrokken (zie punt 4 van deze nota).

Daarnaast werden in het activiteitenprogramma 20 (1992 – 100 Mio Bf.) en organisatieafdeling 13.1 (1993 – 204,3 Mio Bf.) middelen voorzien die zullen worden aangewend om op een soepele wijze bijstellingen te realiseren waar dit nodig zou blijken. Benadrukt dient te worden dat deze middelen niet permanent zullen gereserveerd worden voor één bepaalde actie, maar naargelang de noodzaak aangewend worden om heroriënterend, initierend en stimulerend op te treden. Hierbij kan het gaan om nieuwe initiatieven zowel als om het tijdelijk ondersteunen van bestaande acties (bv. de overleg overlegde onderzoeksacties), als om de uitbreiding van bestaande initiatieven (bv. de interuniversitaire attractiepolen, op voorwaarde dat deze naar de Gemeenschappen worden overgedragen), uitbreiding van wetenschappelijke infrastructuur, enz..

Momenteel onderzoek ik de herinvoering van het permanent onderzoeksmandaat bij het N. F. W. O. (de zogenaamde bevoegdverklaard navorsers), onder welbepaalde voorwaarden :

– regelmatige evaluaties dienen te worden uitgevoerd, waarbij het beëindigen van het mandaat in geval van onvoldoende onderzoeksprestatie als mogelijkheid wordt ingeschreven ;

– de universiteiten dienen te worden gestimuleerd om de mandaathouders na verloop van tijd in hun academisch kader op te nemen, waardoor jonge onderzoekers nieuwe kansen krijgen ;

– er een beperking op het totaal aantal mandaten wordt ingevoerd ;

– het systeem dermate wordt opgezet dat het budgetair vastlopen ervan wordt vermeden ;

– er voldoende garanties moeten worden ingebouwd om de vergrijzing van het systeem tegen te gaan.

De doelstelling hiervan is om meer middelen van de geassocieerde fondsen vrij te maken voor de rechtstreekse financiering van onderzoeksprojecten die op eigen initiatief door de vorsers worden aangedragen.

De realisatie van dit systeem dient vóór het einde van dit jaar principieel goedgekeurd te zijn.

Het tot stand komen ervan zal gebeuren in nauw overleg met mijn collega bevoegd voor Onderwijs en mijn collega bevoegd voor Welzijn en Gezondheidsinstellingen, alsook met het N.F.W.O. zelf, dat reeds gevraagd is om een voorstel te formuleren om deze situatie voor de onderzoekers te verbeteren.

Een tweede initiatief, waarvan de realisatie momenteel wordt onderzocht, heeft tot doel de kennis, aanwezig in het universitair milieu, op een snellere en meer efficiënte wijze in technologisch kunnen om te zetten en bij de bedrijven te introduceren.

Uiteraard zal hierbij elke overlapping met de bestaande centra voor collectief onderzoek worden vermeden. Nochtans wordt vastgesteld dat in specifieke domeinen en dan meer bepaald met betrekking tot meer generische technologieën een onvoldoende interfacing bestaat. Daarom zal een concept uitgewerkt worden voor het oprichten van Vlaamse Centra voor Generische Technologieën (VCGT's) die, gesitueerd aan een universitaire instelling, gedurende een bepaalde periode van een basisfinanciering zouden kunnen genieten om deze generische technologieën te ontwikkelen tot daadwerkelijke toepassingen in verschillende sectoren van de industrie én in de dienstensector.

3. HET SINT-MICHIELSAKKOORD EN HET VLAAMSE WETENSCHAPSBELEID

Het recent bereikte Sint-Michielsakkoord realiseert nagenoeg alle objectieven van het Vlaamse tienpuntenprogramma. Ook met betrekking tot het Wetenschapsbeleid is er één zeer belangrijke stap gezet : in paragraaf 1 van het nieuwe artikel 6 bis wordt de bevoegdheid voor wetenschappelijk onderzoek primair aan de Gemeenschappen en Gewesten (in het kader van hun respectieve bevoegdheden) toegekend. De geest van dit artikel is duidelijk dat Wetenschapsbeleid niet meer een afgeleide bevoegdheid is, die samen met de andere

bevoegdheden verdeeld wordt over de federale overheid en de Gemeenschappen en Gewesten.

Paragraaf 2 somt dan de uitzonderingen op waarvoor de federale overheid nog bevoegd blijft. Omdat echter bepaalde formuleringen van deze restbevoegdheden niet tot misverstanden zouden leiden, zijn enkele tekstcorrecties, of uitgebreide verduidelijkingen in de memorie van toelichting hoogst noodzakelijk. Zo is het evident dat alle punten die onder § 2 worden opgesomd en waarvoor de federale overheid nog bevoegd blijft, hetzij onmiddellijke raakpunten, hetzij overlappingsen vertonen met andere beleidsdomeinen van de Gemeenschappen en Gewesten.

Het zou volledig in de logica en de geest van het eerste artikel zijn, dat over alle federaal gebleven bevoegdheden inzake Wetenschapsbeleid een samenwerkingsakkoord volgens art. 92 bis § 1 wordt afgesloten met alle betrokken en bevoegde overheden.

Paragraaf 3 daarentegen druist in tegen de algemene geest van het nieuwe artikel 6 bis en tegen de Vlaamse eis om een concurrerende bevoegdheid voor de federale overheid af te schaffen.

De nieuwe samenwerkingsvormen, die door voormeld akkoord worden mogelijk gemaakt, kunnen in geen geval inhouden dat de federale overheid blijvend kan tussenkomen in het wetenschapsbeleid van de Gemeenschappen en de Gewesten, noch kan dit impliceren dat er nieuwe vormen van consumptiefederalisme worden opgezet. De samenwerking inzake wetenschapsbeleid tussen de federale overheid en de Gemeenschappen en Gewesten kan enkel dan een werkelijke samenwerking zijn indien er ook een gedeelde en evenwichtige financiële verantwoordelijkheid bestaat.

Wij kunnen dus wel degelijk spreken van een regionalisering van het Wetenschapsbeleid, onder volgende voorwaarden :

* meer garanties voor homogene bevoegdheidspakketten door tekstaanpassingen of verduidelijkingen in de memorie van toelichting.

* effectieve overdracht van nationaal gebleven residuaire bevoegdheden.

* daaraan gekoppeld een effectieve overdracht van middelen en personeel die aangewend worden door de federale overheid om onderzoeksacties te financieren in domeinen die geheel of gedeeltelijk tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen en Gewesten behoren.

* volledige afschaffing van elke concurrerende bevoegdheid voor de federale overheid.

4. DE HORIZONTALE BEGROTING WETENSCHAPSBELEID 1993

De totale cijfers van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid voor de jaren 1990 tot en met 1993 zien er uit als volgt :

	Bedrag	O&O	O&V	W&T	Tot. WB
1990	33012.6	10067.4	12108.3	833.5	23008.7
1991	37131.5	10564.7	12742.8	937.1	24243.8
1992	37498.2	10591.5	13540.0	1194.0	25324.4
1993	41106.7	11960.5	15196.3	1201.7	28358.1
92 – 93		+ 1369.0 + 12.9 %	+ 1656.3 + 12.2 %	+ 7.7 + 0.6 %	+ 3033.7 + 12.0 %

Bedrag : vermeldt het totale krediet zoals het onder de verschillende begrotingsartikels ingeschreven staat.

O&O : is het krediet voor onderzoek en ontwikkeling

O&V : is het krediet voor opleiding en vorming

W&T : is het krediet voor Wetenschappelijke en Technologische dienstverlening.

Tot. Wb : is het totale krediet voor Wetenschapsbeleid (O&O + O&V + W&T)

Dit leidt tot volgende vaststellingen :

1. De Vlaamse regering heeft in uitvoering van het regeerakkoord de kredieten voor het Wetenschapsbeleid gevoelig opgetrokken.

In 1992 werd een eerste voorzichtige stap gezet door een stijging van de totale kredieten wetenschapsbeleid met 1.1 miljard van 24243.8 naar **25324.4** Mio, i.e. met 4.46 % .

Met de begroting 1993 wordt dit resoluut doorgetrokken : de totale kredieten wetenschapsbeleid stijgen met méér dan 3 miljard of 12 % ten opzichte van 1992.

De Vlaamse regering heeft hiermee duidelijk bewezen dat ze aan een inhaalbeweging begonnen is.

2. De sterkste stijging binnen het Wetenschapsbeleid doet zich voor bij de kredieten voor Onderzoek en Ontwikkeling O & O. Deze stijgen met 1369 miljoen of 12.9 % ten opzichte van 1992 tot 11960.5 miljoen in totaal.

Deze verhoging wordt als volgt gerealiseerd :

* $\pm$ 300 Mio door verhoging van de kredieten voor niet-gericht fundamenteel onderzoek (van 2.9 naar 3.2 miljard) ;

* $\pm$ 550 Mio door toename van de werkingsmiddelen en investeringstoelagen voor universiteiten en instellingen voor hoger onderwijs (25 % hiervan wordt immers onder O&O ingeschreven). De plotse stijging in de investeringstoelagen is het gevolg van het feit dat deze toelagen geherbudgeteerd werden in de begroting 1993.

* $\pm$ 500 Mio door een verhoging van de dotatie aan het IWT ter bevordering van wetenschappelijk-technologisch onderzoek in de industrie.

3. De stijging van de kredieten voor Opleiding en Vorming van navorsers (O & V) is louter het gevolg van de stijging van de werkingsmiddelen en investeringstoelagen voor universiteiten en instellingen voor hoger onderwijs. Ten opzichte van 1992 bedraagt de stijging 1656.3 miljoen of 12.2 % .

De presentatie van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid is volledig NIEUW !

Dit is vooreerst het gevolg van de nieuwe organisatie van de administratieve begroting van de Vlaamse Gemeenschap in organisatie-afdelingen en programma's in plaats van de vroegere activiteitenprogramma's. Deze nieuwe organisatie sluit veel nauwer aan bij de matrixstructuur van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Om de Horizontale Begroting Wetenschapsbeleid zo duidelijk en doorzichtig mogelijk te maken, werd verder ook geopteerd voor een groepering van de begrotingsartikels, die betrekking hebben op wetenschappelijke activiteiten, volgens zeven grote hoofdstukken :

1. Niet-gericht onderzoek aan de universiteiten

Dit hoofdstuk groepeert de kredieten voor fundamenteel niet-gericht onderzoek zoals de geconcentreerde onderzoeksacties (GOA), de toelagen aan het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (NFWO) en haar geassocieerde fondsen (IIKW, FKFO en FGWO), toelage aan IWONL, alsook kredieten voor nieuwe acties ter ondersteuning van het fundamenteel onderzoek.

In de begroting 1993 werden voor ongeveer 300 miljoen meer kredieten ingeschreven voor niet-gericht onderzoek aan de universiteiten, wat het totaal brengt op 3.2 miljard frank. Dit is een stijging t.o.v. 1992 met 10 %.

	Bedrag	O&O	O&V	W&T	Tot. WB
1990	2559.7	2559.7	0.0	0.0	2559.7
1991	2620.0	2620.0	0.0	0.0	2620.0
1992	2909.5	2903.5	0.0	6.0	2909.5
1993	3201.8	3195.8	0.0	6.0	3201.8
92 - 93	+ 292.3				+ 292.3 + 10.1 %

2. Werking universiteiten en instellingen hoger onderwijs

Dit hoofdstuk groepeert de kredieten die in de begroting 1993 staan ingeschreven voor de werking van universiteiten en instellingen voor universitair onderwijs.

Ten opzichte van 1992 bemerkt men een stijging van de totale werkingskredieten met $\pm$ 860 miljoen Bef.

Reeds enkele jaren hanteert de Vlaamse Gemeenschap een forfaitaire sleutel van 25 %, voor het bepalen van het gedeelte van de werkingstoelagen dat een universiteit in Onderzoek en Ontwikkeling (0 & 0) spendeert. Algemeen is men echter de mening toegedaan dat dit percentage in realiteit hoger ligt.

Toepassing van deze forfaitaire sleutel van 25 % resulteert in een toename van de 0 & 0 kredieten met 215 miljoen of 5.1 % ten opzichte van 1992.

De overige 75 % van de werkingstoelagen wordt onder 0 & V (opleiding & vorming) ingeschreven, wat resulteert in een toename met 645 miljoen ten opzichte van 1992.

	Bedrag	O&O	O&V	W&T	Tot. WB
1990	14638.4	3655.0	10983.5	0.0	14638.4
1991	15466.0	3861.9	11604.2	0.0	15466.0
1992	16790.3	4192.9	12593.6	3.8	16790.3
1993	17651.0	4407.9	13239.4	3.8	17651.0
92 - 93	+ 215.0 + 645.8				+ 860.7 + 5.1 %

3. Toelagen voor universitaire investeringen

Het betreft hier toelagen voor bouwkosten, uitrusting en investeringen aan universiteiten of instellingen voor universitair onderwijs.

Ten opzichte van 1992 zijn deze kredieten gestegen met $\pm$ 1.36 miljard, wat meer dan een verdubbeling is. Dit is het gevolg van het feit dat deze toelagen terug in de begroting van de Vlaamse Gemeenschap zijn opgenomen.

Ook hier wordt de forfaitaire verdeelsleutel van 25 % - 75 % gehanteerd, om de middelen te groeperen naar de respectievelijke taken 0 & 0 en 0 & V.

	Bedrag	O&O	O&V	W&T	Tot. WB
1990	1389.5	347.4	1042.1	0.0	1389.5
1991	1393.1	348.3	1044.8	0.0	1393.1
1992	1100.1	275.0	825.1	0.0	1100.1
1993	2457.8	614.5	1843.4	0.0	2457.8
92 - 93	+ 339.5 + 1018.3				+ 1357.7 + 123.4 %

4. Onderzoek en ontwikkeling in de industrie

Dit hoofdstuk groepeert kredieten ter ondersteuning en bevordering van wetenschappelijk onderzoek in de industrie. Het bevat onder andere de dotatie aan het Fonds voor Industrieel Onderzoek in Vlaanderen (F.I.O.V.) alsook de dotatie en de werkingmiddelen voor het Vlaams Instituut ter bevordering van het Wetenschappelijk Technologisch Onderzoek in de Industrie (I.W.T.).

Ten opzichte van 1992 is er een stijging met meer dan 500 miljoen, voornamelijk ten gevolge van het optrekken van de dotatie aan het IWT van 350 Mio in 1992 tot 850 Mio in 1993.

	Bedrag	O&O	O&V	W&T	Tot. WB
1990	1759.7	1749.9	0.0	9.8	1759.7
1991	1742.0	1710.0	0.0	32.0	1742.0
1992	823.5	734.7	0.0	88.8	823.5
1993	1334.8	1240.9	0.0	93.9	1334.8
92 - 93	+ 506.2 + 68.9 % + 5.1 + 5.7 %				+ 511.3 t 62.1 %

Belangrijk hierbij is een vergelijking van de vastleggingsmachtigingen van het F.I.O.V. en I.W.T. :

	1992	1993
1. W.T. machtiging	1000.0	500.0
F.I.O.V. machtiging	1976.0	1350.0

De I.W.T. middelen worden aangewend ter ondersteuning van industriële onderzoeksprojecten ingediend in het kader van de autonome functie van het I.W.T..

Binnen het F.I.O.V. zijn machtigingen voorzien voor onderzoeksprojecten voor Collectieve Centra, financiering van EUREKA-projecten en voor nieuwe initiatieven ter ondersteuning van industrieel basisonderzoek.

5. Toelagen aan wetenschappelijke instellingen of instellingen met (gedeeltelijke) wetenschappelijke opdracht

Dit hoofdstuk groepeerde alle kredieten en toelagen aan openbare instellingen die wetenschappelijke activiteiten verrichten of een (gedeeltelijke) wetenschappelijke opdracht hebben.

Het gaat hier enerzijds om de Vlaamse onderzoeksinstituten en wetenschappelijke instituten zoals het Interuniversitair Micro Electronica Centrum IMEC, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek VITO, Het Instituut voor Natuurbehoud, het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudieën en het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium.

Anderzijds zijn ook instellingen opgenomen zoals „Kind en Gezin”, het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie (IHE), het Commissariaat-Generaal voor Toerisme, de BRTN, Stichting Technologie Vlaanderen (STV), de Vlaamse Landmaatschappij enz.

De opsplitsing van deze toelage naar de taken O & O, O & V of W & T gebeurt volgens procentuele verdeelsleutels, die in 1990 op basis van jaarverslagen en activiteiten van deze instellingen werden bepaald.

In het kader van de evaluatie van het wetenschapsbeleid en van het wetenschappelijk onderzoek, die in de beleidsnota Wetenschapsbeleid werd aangekondigd, zal worden nagegaan wat de wetenschappelijke opdracht of activiteit van elk van deze instellingen is en hoe groot haar omvang is t.o.v. de totale toelage, om zo de verdeelpercentages realistischer en nauwer aansluitend bij de activiteiten van de instelling te maken.

Men bemerkt hier geen substantiële stijging t.o.v. 1992. Slechts 16,5 % (nl. 2.5 miljard) van de totale toelagen van 15 miljard aan deze instellingen wordt beschouwd als gekoppeld aan wetenschappelijke activiteiten.

	Bedrag	O&O	O&V	W&T	Tot. WB
1990	11962.1	1490.1	6.8	701.9	2198.6
1991	14097.9	1507.8	6.8	744.0	2258.3
1992	14283.8	1648.9	6.8	752.9	2407.9
1993	14946.9	1651.3	6.8	777.2	2435.1

6. Beleidsondersteunend (gericht) onderzoek

Dit zijn alle kredieten die voorzien zijn voor het uitvoeren van studies of onderzoeken ter ondersteuning van het sectoriële beleid.

Ten opzichte van 1992 bemerkt men slechts een lichte toename van de kredieten voor het beleids-ondersteunend onderzoek, wat in totaal voor 1993 op iets meer dan 1 miljard Bef. neerkomt.

	Bedrag	O&O	O&V	W&T	Tot. WB
1990	501.9	232.2	0.0	91.6	323.6
1991	1570.9	484.9	0.0	121.9	606.5
1992	1143.4	718.2	0.0	275.1	993.0
1993	1144.9	749.5	0.0	259.2	1008.6

7. Allerlei uitgaven i.v.m. wetenschapsbeleid

Het betreft hier de groepering van de kredieten die betrekking hebben op internationale wetenschappelijke activiteiten, wetenschappelijke publicaties, toelagen of beurzen. Hier is in vergelijking met 1992 een lichte terugval in de kredieten voor algemeen wetenschapsbeleid te merken.

	Bedrag	O&O	O&V	W&T	Tot. WB
1990	201.3	33.1	75.9	30.2	139.2
1991	241.6	31.8	87.0	39.2	157.9
1992	447.6	118.3	114.5	67.4	300.1
1993	369.5	100.6	106.7	61.6	269.0

5. CONCLUSIES

Het Vlaamse Wetenschapsbeleid is in volle evolutie.

Als bewijs hiervan geldt :

* het feit dat er in deze Vlaamse regering voor het eerst een Gemeenschapsminister bevoegd is voor het Wetenschapsbeleid ;

* de verhoging van middelen voor wetenschappelijk onderzoek die, na een voorzichtige aanzet in de begroting van dit jaar, zich duidelijk heeft voortgezet in deze begroting 1993 ;

* de consensus -zoals blijkt uit de tekst van het St. Michielsakkoord- dat de bevoegdheid rond wetenschappelijk onderzoek primair bij de Gemeenschappen en Gewesten hoort.

* de uitbouw van een eigen centrale Administratie voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid

De basis is gelegd, het startsein is gegeven. Laat er ons iets goeds van maken.